



# Warszaty języka Jidysz

Prowadząca Magdalena Wójcik



## Alfabet אלף-בית

ה	ד	ג	ב	אָ	אֲ	א
hej <i>h</i>	daled <i>d</i>	giml <i>g</i>	bejs <i>b</i>	komec alef <i>o</i>	pasech alef <i>a</i>	sztumer alef <i>-</i>
י	ט	ח	ז	יו	וו	ו
jud <i>i/j</i>	tes <i>t</i>	ches <i>ch</i>	zajen <i>z</i>	wow jud <i>oj</i>	cwej wown <i>w</i>	wow <i>u</i>
מ	ל	ך	כ	כּ	כײַ	כײַ
mem <i>m</i>	lamed <i>l</i>	langer chof <i>ch</i>	chof <i>ch</i>	kof <i>k</i>	pasech cwej judn <i>aj</i>	cwej judn <i>ej</i>
פ	פּ	ע	ס	ן	נ	ם
fej <i>f</i>	pej <i>p</i>	ajen <i>e</i>	samech <i>s</i>	langer nun <i>n</i>	nun <i>n</i>	szlos mem <i>m</i>
שׂ	שׁ	ר	ק	ץ	צ	ף
sin <i>S</i>	szin <i>sz</i>	rejsz <i>r</i>	kuf <i>k</i>	langer cadek <i>c</i>	cadek <i>c</i>	langer fej <i>f</i>
		טש	זש	דזש	ת	תּ
		tes szin <i>cz</i>	zajen szin <i>ż</i>	daled zajen szin <i>dż</i>	sof <i>s</i>	tof <i>t</i>

- forma podstawowa
- forma końcowa
- występuje tylko w słowach z języka hebrajskiego

## Pozdrowienia i zwroty

– Dzień dobry!	<i>szolem-aleichem</i>	– שלום-עליכם!
– Dzień dobry!	<i>aleichem-szolem</i>	– עליכם-שלום!
– Dzień dobry!	<i>gut morgn</i>	– גוט מאָרגן!
– Dzień dobry!	<i>a gut jor</i>	– אַ גוט יאָר!
– Jak się nazywasz?	<i>wi hejstu</i>	– ווי הייסטו?
– Nazywam się Magda.	<i>ich hejs Magda</i>	– איך הייס מאַגדאַ.
– Co u Ciebie?	<i>wos machstu</i>	– וואָס מאַכסטו?
– Co u Pani, Pana, Państwa, Was?	<i>wos macht ir</i>	– וואָס מאַכט איר?
– W porządku.	<i>niskosze</i>	– נשקשה.
– Mogło być lepiej.	<i>skén zajn beser</i>	– ס'קען זײַן בעסער.
– Mogło być gorzej.	<i>skén zajn erger</i>	– ס'קען זײַן ערגער.
– Co słysząc?	<i>wos hert zich</i>	– וואָס הערט זיך?
– Uczę się jidysz.	<i>ich lern zich jidisz</i>	– איך לערן זיך יידיש.
– Pracuję.	<i>ich arbet</i>	– איך אַרבעט.
– Skąd pochodzisz?	<i>fun wanen kumstu</i>	– פון וואַנען קומסטו?
– Pochodzę z Warszawy.	<i>ich kum fun Warsze</i>	– איך קום פון וואַרשע.
– A ty?	<i>un du</i>	– און דו?
– Bądźcie zdrowi!	<i>zajt gezunt</i>	– זײַט געזונט!
– Bądź zdrowy/a!	<i>zaj gezunt</i>	– זײַ געזונט!



## Miasta jidysz

Nazwa polska	Transkrypcja	Nazwa w jidysz	Nazwa polska	Transkrypcja	Nazwa w jidysz
	Chelem	כעלעם		Oszpicin	אָשפּיצין
	Lodź	לאָדזש		Barnew	באַרנעוו
	Lublin	לובלין		Bialistok	ביאַליסטאָק
	Lemberg	לעמבערג		Grodne	גראָדנע
	Nowedwor	נאָוועדוואָר		Ger	גער
	Stuczyn	סטוטשין		Dembic	דעמביץ
	Pszemiszl	פשעמישל		Warsze	וואַרשע
	Cojzmir	צויזמיר		Wilne	ווילנע
	Kelc	קעלץ		Zamoszcz	זאַמאַשטש
	Kuzmer	קוזמער		Žikew	זשיקעוו
	Kuzmark	קוזמאַרק		Torne	טאָרנע
	Rajsze	ריישע		Jareslow	יאַרעסלאָוו

---

Miejsce na notatki

# Czytanka

אָוואַנטורע

כראָפּן

אַפּיניע

לאַנקע

באַלעמוטשן

מאָדלען זיך

גאַזעטע

נודנע

דעמב

סאַסנע

הוּליאַנקע

פאַסטוך

וואַקאַציעס

ציבעלע

זשאַבע

קאַטשקע

טאַטע-מאַמע

קאַפּאַטע

טשעפּן זיך

ראַבעוון

יאַדלע

## Ojfn pripeczik

Ojfn pripeczik brent a fajerl  
Un in sztub iz hejs  
Un der rebe lernt klejne kinderlach  
Dem alef-bejs.

Zet že kinderlach, gedenkt že, ta-  
jere  
Wos ir lernt do:  
Zogt že noch amol un take noch  
amol:  
Komec-alef: o!

Lernt kinder, mit grojs chejszek  
Azoy zog ich ajch on,  
Wer swet gicher fun ajch kenen  
iwre,  
Der bakumt a fon!

Ir wet, kinder, elter wern,  
Wet ir alejn farsztejn,  
Wifl in di ojses lign trern,  
Un wifl gewejn.

Az ir wet, kinder, dem goles szlepn,  
Ojsgemuczet zajn,  
Zolt ir fun di ojses kojech szepn,  
Kukt in zej arajn! ❀

## אויפן פריפעטשיק

אויפן פריפעטשיק ברענט אַ פייערל,  
און אין שטוב איז הייס,  
און דער רבי לערנט קליינע קינדערלאַך,  
דעם אלף-בית.

זעט זשע קינדערלאַך, געדענקט זשע, טייערע,  
וואָס איר לערנט דאָ:  
זאָגט זשע נאָך אַמאָל און טאַקע נאָך אַמאָל:  
קמץ-אַלף: אָ!

לערנט, קינדער, מיט גרויס חשק  
אַזוי זאָג איך אייך אָן,  
ווער ס'וועט גיכער פון אייך קענען עיברה  
דער באַקומט אַ פּאָן!

איר וועט, קינדער, עלטער ווערן,  
וועט איר אליין פאַרשטיין,  
וויפל אין די אותיות ליגן טרערן,  
און וויפל געוויין.

אַז איר וועט, קינדער, דעם גלות שלעפן,  
אויסגעמוטשעט זיין,  
זאָלט איר פון די אותיות כוח שעפן,  
קוקט אין זיי אַרײַן! ❀

---

## Dona, Dona

Ojfn furl ligt dos kelbl  
Ligt gebundn mit a sztrik  
Hojch im himl flit dos szwelbl  
Frejt zich, drejt zich hin un curik

Lacht der wint in korn  
Lacht un lacht un lacht  
Lacht er op a tog a gancn  
Un a halbe nacht  
Dona Dona Dona...

Szrajt dos kelbl, zogt der pojer:  
Wer že hejst dir zajn a kalb?  
Zolst gekent doch zajn a fojgl  
Wolst gekent doch zajn a szwalb.

Lacht der wint...

Bidne kelber tut men bindn  
Un men slept zen un men szech  
Wer shot fligl, flit arojfcu  
Iz baj kejnem nit kejn knecht.

Lacht der wint... ❁

## דאָנאַ, דאָנאַ

אויפן פּוּרל ליגט דאָס קעלבל  
ליגט געבונדן מיט אַ שטריק  
הויך אין הימל פליט דאָס שוועלבל  
פרייט זיך, דרייט זיך הין און צוריק

לאַכט דער ווינט אין קאָרן,  
לאַכט און לאַכט און לאַכט  
לאַכט ער אָפּ אַ טאָג אַ גאַנצן  
מיט אַ האַלבע נאַכט.  
דאָנאַ, דאָנאַ, דאָנאַ...

שרייט דאָס קעלבל, זאָגט דער פּויער:  
ווער זשע הייסט דיר זיין אַ קאַלב?  
זאָלסט געקענט דאָך זיין אַ פּויער,  
וואָלסט געקענט דאָך זיין אַ שוואַלב.

לאַכט דער ווינט...

בידנע קעלבער טוט מען בינדן,  
און מען שלעפט זיי און מען שעכט  
ווער ס'האַט פליגל, פליט אַרויפצו  
איז ביי קיינעם ניט קיין קנעכט.

לאַכט דער ווינט... ❁

---

**Mordechaj Gebirtig**  
**Rejzel**

Sztejt zich dort in gesele  
Sztıl fartracht a hajzele  
Drinen ojfn bojdem sztibl  
Wojnt majn tajer Rejzele  
Jedn ownt farn hajzl  
Drej ich zich arim  
Ch-gib a fajf un ruf ojs: Rejzl  
Kim kim kim

Efnt zich a fencterl  
Wacht ojf salte hajzele  
Un bald klingt in sztiln gesl  
A zis kol – sredit Rajzele  
Noch a wajle wart majn liber  
Bald wel ich zajn fraj  
Gej zich noch a pur mul iber:  
Ajns cwaj draj

Gaj ich mir a frajlecher  
Zing un knak zich niselech  
Her ich ojf di treplech lojfn  
Ire drobne fiselech  
Szojn arup fun lectn trepl  
Chnem zi lib arim  
Ch-gib ir sutil a kisz  
Kim kim kim

**מרדכי געבירטיג**  
**רייזעל**

שטייט זיך דאָרט אין געסעלע  
שטיל פאַרטראַכט אַ הייזעלע  
דרינען אויפן בוידעם שטיבל  
ווינט מיין טייער רייזעלע  
יעדן אָוונט פאַרן הייזל  
דריי איך זיך אַרום  
כ'גיב אַ פיף און רוף אויס: רייזל  
קום קום קום

עפנט זיך אַ פענצטערל  
וואַכט אויף ס'אַלטע הייזעלע  
און באַלד קלינגט אין שטילן געסל  
אַ זיס קול – ס'רעדט רייזעלע  
נאָך אַ וויילע וואָרט מיין ליבער  
באַלד וועל איך זיין פריי  
גיי זיך נאָך אַ פאַר מאָל איבער  
איינס צוויי דריי

גיי איך מיר אַ פריילעכער  
זינג און קנאַק מיר ניסעלעך  
הער איך אויף די טרעפלעך לויפן  
אירע דראָבנע פיסעלעך  
שוין אַראָפּ פון לעצטן טרעפל  
כ'נעם זי ליב אַרום  
כ'גיב איר שטיל אַ קוש אין קעפל  
קום קום קום



Chwel dich betn, Duwidl  
Zolst fyn hajnt niszt fajfn mer  
Herst er fajft szojn - zugt di mame  
Zi iz frim, sfardrist zi zer  
Fajfn, zugt zi, iz niszt jidisz  
Spast nor blojz far zaj  
Gib a cajchn prost, ojf jidisz:  
Ajns cwaj draj

Chwel fun hajnt niszt fajfn mer  
Derojf gib ich a szwiele  
Dir culib wel ich afile  
Wern frim majn cnijele  
Chwel zajn wi di wilt, majn Rajzl  
Wi dajn mame frim  
Jedn szabes gejn in klojzl  
Ober kim kim kim

Ch-glejb es dir majn libinke  
Yn defar dir Duwidl  
Naj ich a szejn tfilin-zekl  
Mit a mugn duwidl  
Wen s-gefeln wet in klajzl  
Zugn zolstu zej  
Shot gesztikt majn libe Rajzl  
Ajns cwaj draj

Ich dank far dajn matunele  
Ch-lib azoj dich, Rajzele  
Ch-lib dajn mamen, ch-lib dos gesl >

כ'וויל דיק בעטן דודל  
זאַלסט פון הינט נישט פיפן מער  
הערסט ער פיפט שוין זאָגט די מאַמע  
זי איז פרום ס'פאַרדריסט זי זייער  
פיפן, זאָגט זי, איז נישט יידיש  
ס'פאַסט נאָר בלויז פאַר זיי  
גיב אַ צייכן פראַסט אויף יידיש  
איינס צוויי דריי

כ'וועל פון הינט נישט פיפן מער  
דערויף גיב איך אַ שבועהלע  
דיר צוליב וועל איך אפילו  
ווערן פרום מיין צנועהלה  
כ'וועל זיין ווי דו ווילסט נאָר רייזל  
ווי דיין מאַמע פרום  
יעדן שבת גיין אין קלויזל  
אַבער קום קום קום

כ'גלייב עס דיר מיין ליבינקער  
און דערפאַר דיר דודל  
ניי איך אַ שיין תפילין זעקל  
מיט אַ מגן דודל  
ווען ס'געפעלן וועט אין קלייזל  
זאָגן זאַלסטו זיי  
ס'האַט גענייט מיין ליבע רייזל  
איינס צוויי דריי

כ'דאַנק פאַר דיין מתנהלה  
כ'ליב אַזוי דיק רייזעלע  
כ'ליב דיין מאַמען, כ'ליב דאָס געסל

---

Ch-lib dos alte hajzele  
Ch-lib di sztejndlach lebn hajzl  
Di tretst af zej arim  
Ober her, di mame rift szojn wider:  
Rajzl  
Kim kim kim

כ'ליב דאָס אַלטע הייזעלע  
כ'ליב די שטיינדלעך לעבן הייזל  
טרעטסט אויף זיי אַרום  
אַבער הער דיין מאַמע רופט שוין ווידער:  
רייזל  
קום קום קום

Gej ich mir a trojriker  
Yn farges di niselech  
Her szojn mer niszt ojf di treplech  
Ire drobne fiselech  
Wider sztejt fartracht dos hajzl  
S-gesl wider sztim  
Kim cu mir in chulem Rejzl  
Kim kim kim ☸

גיי איך מיר אַ טרויקיקער  
און פאַרגעס די ניסעלעך  
הער שוין מער נישט אויף די טרעפלעך  
אירע דראָבנע פיסעלעך  
ווידער שטייט פאַרטראַכט דאָס הייזל  
ס'געסל ווידער שטום  
קום צו מיר אין חלום רייזל  
קום קום קום ☸

---

Miejsce na notatki



---

## Lejg ich mir in bet arajn

Lejg ich mir in bet arajn  
Un lesz mir ojs dos fajer,  
Kumen wet er hajnt cu mir –  
Der wos iz mir tajer.

Banen lojfn cwej a tog,  
Ejne kumt in ownt;  
Cher dos klingen: glin-glin-glon –  
Jo, er iz szoyn noent.

Sztunden hot di nacht gor fil  
Ejns der cwejter triber  
Ejne iz a fraje nor  
Wen es kumt majn liber

Ich her men gejt, men klapt in tir,  
Men ruft mich on bajm nomen;  
Ich lojf arop a borwese –  
Jo, er iz gekumen! ❁

## לייג איך מיר אין בעט אַרײַן

לייג איך מיר אין בעט אַרײַן,  
און לעש מיר אויס דאָס פּײַער,  
קומען וועט ער היינט צו מיר –  
דער וואָס איז מיר טײַער.

באַנען לויפן צוויי אַ טאָג,  
איינע קומט אין אָוונט;  
כ'הער דאָס קלינגען: גלין-גלין-גלאָן –  
יאָ, ער איז שוין נאָענט.

שטונדן האָט די נאַכט גאָר פיל  
איינס דער צווייטער טריבער  
איינע איז אַ פּרײַע נאָר  
ווען עס קומט מיין ליבער

איך הער מען גייט, מען קלאַפט אין טיר,  
מען רופט מיך אָן ביים נאָמען;  
איך לויף אַראָפּ אַ באַרוועסע –  
יאָ, ער איז געקומען! ❁



# א

Materiały warsztatowe w wersji elektronicznej, jak również szereg innych materiałów powstałych przy realizacji Jarosławskiego Festiwalu Historycznego TRZY BRAMY, udostępnione są na zasadach wolnej licencji CC BY SA

Organizator:

Muzeum w Jarosławiu  
Kamienica Orsetich



Partner organizacyjny:

Stowarzyszenie Miłośników  
Jarosławia



Dofinansowano ze środków  
Muzeum Historii Polski  
w ramach programu  
Patriotyzm Jutra - edycja 2022



Ministerstwo  
Kultury  
i Dziedzictwa  
Narodowego